

NOVA NADA ZA STABILNOST BALKANA

Author: [IWPR Balkans](#)

Balkanski političari pozdravili su uspostavljanje diplomatskih veza između Jugoslavije i Bosne kao istorijski korak ka postizanju stabilnosti u regionu.

Bosanci se nadaju da će Nova godina otvoriti novo razdoblje trgovine i prijateljstva sa Jugoslavijom posle visegodišnjeg neprijateljstva i rata koji su obe zemlje doveli na rub propasti.

Sve tri etnicke grupacije u Bosni toplo su pozdravile sporazum postignut prošle nedelje kojim su uspostavljene diplomatske veze sa Beogradom, pet godina nakon mirovnog sporazuma u Daytonu kojim je okončan rat u Bosni.

Političari celog regiona su nazvali ovaj sporazum, potpisan u Beogradu prošlog petka između bosanskog ministra spoljnih poslova Jadranka Prlica i njegovog jugoslovenskog kolege Gorana Svilanovica, istorijskim korakom ka postizanju stabilnosti na Balkanu.

"Ovo je velik dan za sve nas" izjavio je Svilanovic reporterima. Prlic je prokomentarisao da "se stvaraju uslovi koji će svaki (buduci) rat učiniti nezamislivim".

Vladini zvaničnici već su počeli da prave nacрте sporazuma o liberalizaciji trgovine, sprečavanja duplog oporezivanja, zaštiti investicija i saradnji između carinskih službi.

Svilanovic je primetio da je ostao neresen veliki broj kompleksnih pitanja, od kojih je najvažnije pitanje nasledstva imovine nekadasnje Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. On je rekao da je uspostavljanje dobrosusedskih diplomatskih odnosa prvi korak ka resavanju ovih pitanja, dodajući: "Ovo je u interesu celog Balkana".

Diplomatski napredak postignut je krajem godine odlaskom sva tri potpisnika Daytonskog sporazuma, Slobodana Miloševica, Franje Tuđmana i Alije Izetbegovića sa političke scene. Njihov odlazak doveo je do poboljšanja odnosa u regionu.

U Hrvatskoj, novo demokratsko rukovodstvo je nakon smrti Tuđmana došlo na vlast prošlog decembra. Iako još uvek nije jasna ni stabilna, situacija u bivšoj Jugoslaviji izbleda bolje otkako je Vojislav Kostunica porazio Miloševica na nedavnim predsedničkim izborima.

U Bosni se Izetbegović povukao iz zajedničkog tripartitnog predsedništva uoči opštih izbora održanih 11. novembra, u kojima su po prvi put u deceniji, nacionalističke stranke osvojile manje od 50 odsto glasova u celoj zemlji.

Izborni rezultati razočarali su međunarodnu zajednicu koja se nadala da će umerene partije imati još veću podršku. Međutim, važno je da je opala podrška ekstremnim nacionalistima.

Daytonski sporazum je naložio uspostavljanje diplomatskih veza između Jugoslavije i Bosne još 1995. godine. Međutim, u toku poslednjih pet godina nije postignut sporazum u vezi dva značajna pitanja: imovine i ratnih zločina za koje je Bosna optužila Jugoslaviju Međunarodnom sudu ljudskih prava.

Bosanska vlada je u toku rata optuzila jugoslovensko rukovodstvo da je pokrenulo i direktno ucestvovalo u sukobu na strani bosanskih Srba. Sudski procesi za ratne zlocine Haskog tribunala pruzili su dovoljno dokaza koji su potvrdili ove optuzbe.

Milosevic je insistirao da se Bosna odrekne ovih optuzbi u zamenu za uspostavljanje diplomatskih veza. Cak su se i neki zapadni zvanicnici trudili da nagovore bosansko-muslimansko rukovodstvo da zbog mira i stabilnosti odstupi od svojih zahteva. Bosanci su u vise navrata odbijali da to urade.

Drugo vazno pitanje bio je Milosevicev pokusaj da predstavi Srbiju i Crnu Goru kao legitimne naslednike celokupne imovine koja je pripadala nekadasnjoj SFRJ. On je uslovio prihvatanje ovog zahteva kao cenu uspostavljanja diplomatskih veza.

Premda su nove jugoslovenske vlasti na celu sa Kostunicom sledile ovu liniju na pocetku, ipak su na kraju popustile na insistiranje BH Federacije za uspostavljanje bezuslovnog sporazuma. Kao rezultat toga, veze koje su uspostavljene proslog petka nisu sa sobom povlacile nikakve zahteve, a rasprava o spornim pitanjima ostavljena je za buducnost.

U intervijuu za sarajevski nezavisni magazin "Slobodna Bosna", ministar spoljnih poslova Svilanovic je predlozio da pitanje ratnih zlocina bude predmet zajednicke "komisije za istrazivanje istine", slicne onoj u Juznoj Africi koja bi istrazivala zlocine koje su pocinile sve strane u toku desetogodisnjeg sukoba.

"Sada je vreme da se okrenemo buducnosti", rekao je Svilanovic, dodajuci da to ne znaci "da bezimo od odgovornosti za ono sto se cinilo u proslosti".

Svilanovic je takodje naglasio da Jugoslavija zeli da uspostavi specijalne kulturne, politicke i poslovne veze sa Republikom Srpskom, regionom Bosne u kome zive pretežno Srbi. "Drugi deo Bosne, BH Federacija je vec uspostavila slicne veze sa Hrvatskom".

Jugoslovenske veze sa Bosnom, a narocito sa Republikom Srpskom predstavljace mozda najveći test demokratije novih jugoslovenskih vlasti.

Milosevic je u toku prosle decenije, kao deo svog sna da ostvari "Veliku Srbiju", podsticao bunt Srba u Hrvatskoj i Bosni, pruzajuci im vojnu, finansijsku i politicku podrsku.

Iako se Daytonskim sporazumom uspostavlja Bosna kao decentralizovana drzava u kojoj zive tri glavne etnicke grupacije, pojedini bosansko-srpski ekstremisti jos uvek sanjaju o tome da se pridruze svojoj braci u Srbiji. Takodje, mnogi bosanski Srbi jos uvek odbijaju da priznaju zlocine koje su pocinile pojedine srpske i bosansko srpske jedinice.

U toku poslednjih nekoliko godina, i bosansko muslimanske i hrvatske vodje priznale su i pruzile izvinjenje za ratne zlocine koje su pocinili njihovi vojnici.

Nestabilna politicka scena u Republici Srpskoj, gde nijedna partija nije postigla apsolutnu vecinu na novembarskim izborima, cini ulogu Jugoslavije jos vaznijom.

I Kostunica i Svilanovic su vec postigli nekoliko pozitivnih koraka, priznajuci ratne zlocine koje su pocinili

pojedinci u vojsci i prethodnom jugoslovenskom rezimu. Ovo pitanje ostaje kao jedno od najtežih na putu pomirenja na Balkanu.

Janez Kovac je redovni izvestac IWPR.

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/nova-nada-za-stabilnost-balkana>